

Handläggare
Linn Hemmingsson
Telefon: 08-508 25 327

Till
Socialnämnden
2017-04-18

Rapport om barnfamiljer med socialtjänstkontakt i Stockholms stad som lever under osäkra boendeförhållanden

Kartläggning januari 2017

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens rapport om barnfamiljer med socialtjänstkontakt som lever under osäkra boendeförhållanden.
2. Ärendet delges stadsdelsnämnderna.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Veronica Wolgast Karlberg
Avdelningschef

Sammanfattning

Staden har sedan 2004 genomfört kartläggningar av antalet barnfamiljer som saknar stadigvarande bostad och som har kontakt med någon av stadens enheter inom socialtjänsten. Den senaste kartläggningen genomfördes i april 2015.

Kartläggningen visar att socialtjänsten under januari 2017 hade kontakt med 342 barnfamiljer som saknar stadigvarande boende. Av dessa bor 99 stycken i Stiftelsen Hotellhem i Stockholms lägenheter för barnfamiljer. De familjer som omfattas av kartläggningen är en särskilt utsatt grupp. Majoriteten av barnfamiljerna i kartläggningen består av minst en vuxen född utom Europa och har sin försörjning genom ekonomiskt bistånd. 70 procent av de inrapporterade familjerna är ensamstående kvinnor. Andelen självförsörjande genom lönearbete är 14 procent. De insatser som dominerar är ekonomiskt bistånd och stöd i arbetssökande genom jobbtorg.

Bakgrund

Socialförvaltningen har sedan 2004 genomfört kartläggningar av antalet barnfamiljer som saknar stadigvarande bostad och som har kontakt med någon av stadens enheter inom socialtjänsten. Den senaste kartläggningen genomfördes i april 2015.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 12 april 2017 och funktionshinderrådet har tagit del av ärendet den 13 april 2017.

Ärendet

Kartläggningen 2017

Under perioden 2017-01-11 till och med 2017-02-15 genomfördes en kartläggning av familjer med barn under 18 år som levde under osäkra boendeförhållanden och som var aktuella inom stadens socialtjänst under denna månad. Frågeställningen avsåg familjernas boendesituation under januari månad. Kartläggningen genomfördes genom att handläggare vid stadsdelsförvaltningarna fyllde i en särskild webbenkät, en enkät per familj. I syfte att i möjligaste mån undvika dubbelrapportering uppmanades enheter inom andra verksamhetsområden än ekonomiskt bistånd att endast svara om den aktuella familjen inte var aktuell på enhet för ekonomiskt bistånd. I de fall där familjer var aktuella för insatser på olika enheter, men inte hos enhet för ekonomiskt bistånd, ombads handläggare i de aktuella ärendena att komma överens om vilken enhet som skulle besvara enkäten.

De uppgifter som inhämtats från samtliga statsdelsförvaltningar är

- Antalet berörda familjer
- Antalet barn i olika åldersgrupper
- Familjens sammansättning
- De vuxnas födelseland
- Orsak till den osäkra boendesituationen
- Anledningen till avhysningen (vid ev. avhysning)
- Hur länge familjen har saknat stadigvarande boende
- Aktuell boendesituation
- Familjens försörjning
- Vilka insatser som planeras för familjen
- Om någon vuxen i familjen står i Stockholms stads bostadskö
- Vilka övriga insatser som socialtjänsten beviljat familjen

- Om barnet/barnen är föremål för utredning på barn- eller ungdomsenhet

Barnfamiljer som saknar stadigvarande bostad definieras i staden enligt följande:

Familjer eller ensamstående med hemmavarande barn under 18 år som saknar egen eller förhyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande andrahands- eller inneboendekontrakt och därför är hänvisade till tillfälliga boendialternativ. Dessutom familjer eller ensamstående med barn som vistas på institutioner, i familjehem eller annan vårdinrättning och inte har någon ordnad bostad vid utskrivning.

Hemmavarande barn innebär att barnet/barnen bor hos föräldrarna/föräldern helt eller delvis.

Tränings- och försökslägenhet är en bostadssocial resurs som kan beviljas barnfamiljer i vissa fall när någon vuxen i hushållet har särskilda stödbehov, utöver bostadslöshet, som inte kan tillgodoses på annat sätt. Boende i försökslägenhet och inom Stiftelsen Hotellhem i Stockholm ingår inte i ovanstående definition, men omfattas av kartläggningen då dessa boendeformer inte är permanenta.

Stiftelsen Hotellhem i Stockholm

Stiftelsen Hotellhem i Stockholms (SHIS) särskilda bostäder för barnfamiljer har funnits sedan 2009 och har ett särskilt uppdrag att ta fram och hyra ut lägenheter till familjer. Ett boende via SHIS innebär tillgång till en egen lägenhet och vid behov även möjlighet att få visst stöd vid exempelvis myndighetskontakter. Lägenheterna består av 2-4 rum och kök med månadshyror mellan 7000 -14000 kronor. Familjerna får ett genomgångskontrakt på fem år, med möjlighet till förlängning i maximalt två år. Under denna period har familjerna möjlighet att samla kötid i Stockholms stads bostadsförmedling. För närvarande finns genomgångslägenheter i 15 verksamheter inom SHIS, vilket är en ökning med åtta verksamheter sedan 2015.

För att få en lägenhet via SHIS krävs en remiss från en stadsdelsförvaltning. Familjen får inte ha någon form av social problematik utöver den osäkra bostadssituationen och ska vara aktivt bostadssökande.

Familjerna kan under boendetiden på SHIS bli självförsörjande, vilket kan medföra att de i kartläggningen inte rapporterats in av socialtjänsten. Statistiken i denna rapport kan därför vara något osäker. I denna rapport har stadsdelsförvaltningarna rapporterat in 99 barnfamiljer som bor inom SHIS. Enligt uppgifter från SHIS har ytterligare 203 barnfamiljer kontrakt via dem.

Antal familjer samt hushållssammansättning

Figur 1 a: Familjer och hushållssammansättning

Hushållssammansättning	Antal hushåll	Andel %
Ensamstående kvinna med barn	238	70
Ensamstående man med barn	17	5
Sammanboende par med barn	75	22
Kvinna med växelvis boende barn	9	3
Man med växelvis boende barn	3	1
Total	342	100

Kartläggningen visar att socialtjänsten under den aktuella perioden hade kontakt med 342 barnfamiljer som saknar stadigvarande boende. Vid föregående kartläggning 2015 var antalet 301 stycken.

Antal barn samt åldersfördelning

Figur 1 b: Antal barn per hushåll respektive totalt

Antal barn per hushåll	Antal familjer	Andel %	Totalt antal barn
1	135	40	135
2	107	31	214
3	58	17	174
4	24	7	96
5	12	4	60
6	4	1	24
7	1	0	7
8	1	0	8
Fler än 8	0	0	0
Totalt antal familjer	342	100	718

Totalt har handläggarna inom socialtjänsten i Stockholms stad rapporterat in 718 barn som saknar stadigvarande boende. Det är en ökning med 83 barn jämfört med 2015 då antalet barn var 635.

Figur 1 c: Åldersfördelning (flera svarsalternativ har kunnat anges)

Barns ålder	Antal	Andel %
0-5 år	184	54
6-12 år	156	46
13-17 år	140	41
Total	480	140

Handläggarna har kunnat ange flera svarsalternativ, vilket medför att antalet barn per ålderskategori är färre än det totala antalet inrapporterade barn då flera barn inom en familj kan tillhöra samma ålderskategori. Flest barn i kartläggningen är mellan 0-5 år.

Föräldrars födelse land

Figur 2 a: Föräldrars födelse land (flera svarsalternativ har kunnat anges)

Föräldrars födelse land	Antal hushåll	Andel %
Sverige	43	13
Finland	3	1
Övriga Norden	1	0
Europa (utom Norden)	26	8
Asien	83	24
Afrika	151	44
Nordamerika	4	1
Syd- och Centralamerika	9	3
Oceanien	0	0
Vet ej	36	11
Total	356	104

Majoriteten av familjerna (69 %) har någon förälder som är född utanför Europa. I kartläggningen 2015 var andelen 74 %.

Boendesituation januari 2017

Figur 3 a: Aktuell boendesituation januari 2017

Boendesituation januari 2017	Antal hushåll	Andel %
Stiftelsen Hotellhem (SHIS) för barnfamiljer	99	29
Hotellrum	38	11
Tillfälligt inneboende/andrahand, max tre mån.	50	15
Försökslägenhet	14	4
Jourlägenhet	43	13
Träningslägenhet	21	6
Vandrarhem	26	8
Lägenhetshotell	11	3
Skyddat boende (vid våld i nära relation)	21	6
Behandlingshem/familjehem/stödboende	3	1
Genomgångsbostad	13	4
Vet ej	3	1
Total	342	100

Handläggarna har rapporterat in att 29 % av barnfamiljerna bor via Stiftelsen hotellhem, vilket är den vanligaste boendesituationen följt av tillfälligt inneboende eller andrahandsboende (15 %). Några av boendalternativen som finns angivna är mer akuta än andra, som exempelvis hotellrum och vandrarhem. Boendesituationer som försökslägenhet, träningslägenhet och SHIS, är mer stabila och erbjuder familjerna en lägenhet under längre tid efter biståndsbeslut eller remiss från socialtjänsten.

SHIS har rapporterat att det under januari månad 2017 bodde ytterligare 203 barnfamiljer i lägenheter hos dem. Dessa har inte rapporterats av handläggare på grund av att familjerna är

självförsörjande. Sammanlagt bodde under perioden januari alltså 302 barnfamiljer hos SHIS, vilket innebär en ökning med 50 familjer jämfört med 2015 års kartläggning.

Orsak till aktuell boendesituation

Figur 4 a: Orsak till nuvarande boendesituation

Orsak till nuvarande boendesituation	Antal	Andel %
Inneboendekontrakt upphört	64	19
Andrahandskontrakt upphört	46	14
Anknytning som kommit till flykting som saknat boende	51	15
Separation/skilsmässa	32	9
Våld i nära relation	64	19
Oplanerad inflyttning till staden	40	12
EBO* som inte lett till eget boende	17	5
Lämnat/tackat nej till boende på annan ort	8	2
Avhyst från 1:a handskontrakt i Stockholms stad	17	5
Avhyst från försöks/träningslägenhet	3	1
Total	342	100

*Eget boende under asyltiden

Tabellen redovisar olika skäl till varför familjerna har en osäker boendesituation. Situationerna *Inneboendekontrakt har upphört* respektive *Våld i nära relation* dominerar med vardera 19 %. Vid kartläggningen 2015 var orsaken *Inneboendekontrakt har upphört* 23 %, medan orsaken *Våld i nära relation* var 12 %.

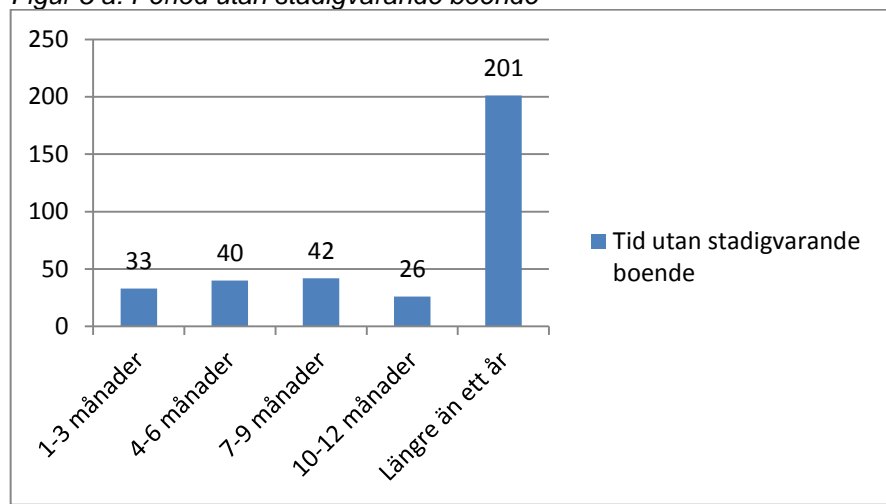
Orsaken *Anknytning som kommit till flykting som saknat boende* har ökat från 11 % 2015 till 15 % 2017. Orsaken *Oplanerad inflyttning till staden* har ökat från 7 % 2015 till 12 % 2017.

När orsak till boendessituationen är avhysning

17 barnfamiljer, vilket motsvarar 5 % av hushållen i kartläggningen, befinner sig enligt tabell 4 a i nuvarande boendesituation på grund av att de blivit avhysta från ett förstahandskontrakt i Stockholms stad. Hyresskuld är den vanligaste (58 %) orsaken till avhysning. I 2015 års kartläggning låg andelen familjer som levde under osäkra boendeförhållanden till följd av avhysning på samma nivå, med motsvarande 15 familjer.

Period som familjerna har saknat stadigvarande boende

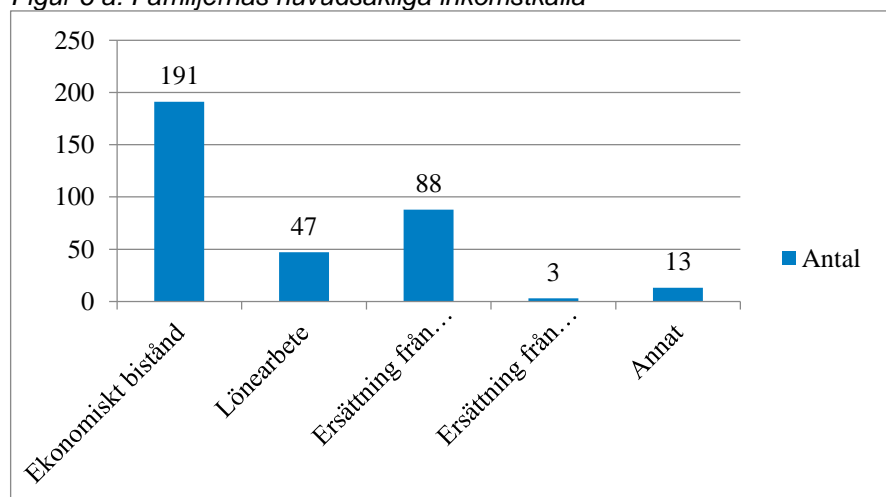
Figur 5 a: Period utan stadigvarande boende

Majoriteten av barnfamiljerna (59 %) har saknat stadigvarande boende längre än ett år. Andelen är densamma som 2015.

Familjernas försörjning

Figur 6 a: Familjernas huvudsakliga inkomstkälla

Ekonomiskt bistånd dominerar som inkomstkälla (56 %) medan 26 % av hushållen uppges ha ersättning från försäkringskassan som huvudsaklig inkomstkälla. 47 personer (14 %) har inkomst av lönearbete. Under svarsalternativet *Annat* dominerar uppgifter om kombinerade inkomster av ekonomiskt bistånd och olika ersättningar från Försäkringskassan.

Fler inkomsttyper har kunnat anges i 2017 års kartläggning, vilket försvårar jämförelser med resultat av föregående kartläggningar. I 2015 års kartläggning uppgavs 85 % av de inrapporterande familjerna leva på existensminimum i form av ekonomiskt bistånd medan 15 % uppgavs vara självförsörjande.

Socialtjänstens pågående och planerade insatser för familjerna

Figur 7 a: Vilka insatser har familjen idag? Flera svarsalternativ har kunnat anges

Pågående socialtjänstinsatser	Antal hushåll	Andel %
Ekonomiskt bistånd	302	88
Jobbtorg	79	23
Familjebehandling eller liknande	39	11
Kontaktfamilj/person	6	2
Socialpsykiatrisk enhet	14	4
Vuxen-/missbruksenhet	12	4
Placering av barn/ungdom i familjen	14	4
Budget- och skuldrådgivning	17	5
Insatser till funktionsnedsatt vuxen	5	2
Insatser till funktionsnedsatt barn	6	2
Annat	63	18
Total	557	163

Ekonomiskt bistånd är den insats som är vanligast, följt av Jobbtorg respektive familjebehandling eller liknande. Under *Annat* rapporteras insatser/kontakter med andra myndigheter som exempelvis psykiatri och BUP samt även stöd runt våld i nära relation.

Figur 7 b: Planeras några andra insatser från socialtjänsten?

Planeras andra insatser?	Antal hushåll	Andel %
Ja	71	21
Nej	174	51
Osäker	97	28
Total	342	100

För 21 % av familjerna planeras andra insatser från socialtjänsten medan det i 28 % av fallen bedöms vara osäkert, eventuellt till följd av pågående utredning. För drygt hälften av familjerna planeras inga insatser utöver redan pågående.

Figur 7 c: Planerade insatser, flera insatser kan vara aktuella samtidigt

Typ av insats som planeras	Antal hushåll	Andel %
Råd och stöd	75	62
Lägenhet för barnfamiljer via SHIS	17	14
Förtursansökan hos bostadsförmedlingen	15	12
Jourlägenhet	3	3
Försökslägenhet	2	2
Träningslägenhet	1	1
Annat	21	17
Total	134	111

Råd och stöd är den vanligast förekommande planerade insatsen. Insatser som förekommer under svarsalternativet *Annat* är huvudsakligen relaterade till stöd i arbets- och bostadssökande. För 14 % av familjerna planeras insats i form av remiss till lägenhet hos SHIS, medan insats i form av förtursansökan hos bostadsförmedlingen planeras för 12 % av familjerna.

Stockholms stads bostadskö

Figur 8 a: Står någon vuxen i familjen i Stockholms stads bostadskö?

Står någon vuxen i bostadskö?	Antal	Andel %
Ja	270	79
Nej	11	3
Vet ej	61	18
Total	342	100

79 % svarade ja på frågan om barnfamiljen som de har kontakt med står i Stockholms stads bostadskö, medan 3 % svarade nej. För 61 familjer saknar handläggaren av okänd anledning information om detta.

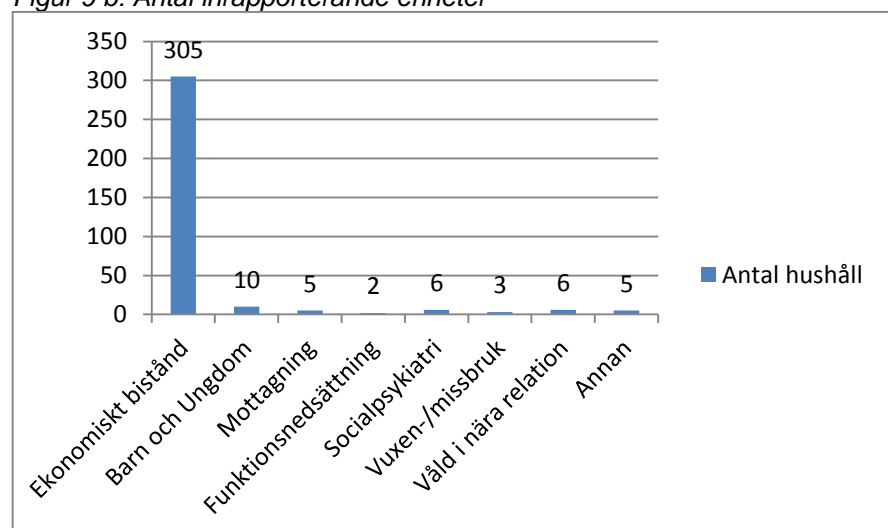
Inrapporterade familjer per stadsdelsförvaltning respektive verksamhetsområde

Figur 9 a: Antal inrapporterade familjer per stadsdelsförvaltning

Stadsdelsförvaltning	Antal hushåll	Andel %
Bromma	13	4
Enskede-Årsta-Vantör	46	14
Farsta	0	0
Hägersten-Liljeholmen	4	1
Hässelby-Vällingby	15	4
Kungsholmen	6	2
Norrmalm	1	0
Rinkeby-Kista	42	12
Skarpnäck	57	17
Skärholmen	64	19
Spånga-Tensta	62	18
Södermalm	16	5
Älvsjö	2	1
Östermalm	14	4
Socialförvaltningen	0	0
Total	342	100

Skärholmen har rapporterat in 64 barnfamiljer, följda av Spånga-Tensta (62) respektive Skarpnäck (57).

Figur 9 b: Antal inrapporterande enheter

305 barnfamiljer (89 %) har rapporterats in av enheter som arbetar med ekonomiskt bistånd. Notera att uppgifterna enbart redovisar rapporterade enheter. Barnfamiljen kan vara aktuell på flera enheter samtidigt.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser allvarligt på att antalet barnfamiljer och barn som lever under osäkra boendeförhållanden ökar i staden. Förvaltningen ser ett fortsatt stort behov av utveckling av metoder och rutiner för att tala med barn som saknar ett stadigvarande boende om hur de mår och hur boendesituationen påverkar deras situation. Barnperspektivet måste säkerställas i alla utredningar som berör barn.

Det vräkningsförebyggande arbetet är en viktig del i stadens arbete för att motverka hemlöshet. Förvaltningen har under 2017 i uppdrag att samordna och följa upp det vräkningsförebyggande arbete som sker i stadsdelsnämnderna. En översyn från december 2016 visar att flertalet stadsdelsnämnder bedriver ett strukturerat vräkningsförebyggande arbete och har avsatt särskilda resurser för detta. 11 av 14 stadsdelsnämnder har inkluderat vräkningsförebyggande arbete i respektive verksamhetsplan. Av de som inkluderat vräkningsförebyggande arbete i sina verksamhetsplaner har 90 % ett tydligt barn- och familjefokus. Förvaltningen kommer inom ramen för det samordnande uppdraget särskilt att fokusera på att identifiera och sprida arbetssätt som visat sig vara verksamma för att förebygga avhysningar av hushåll med minderåriga barn.

Andelen barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden till följd av förälders utsatthet för våld i nära relation har ökat med sju procentenheter sedan föregående kartläggning. Barn som upplevt våld mot en förälder kan betraktas som utsatta för psykisk misshandel, varför det är viktigt att de får stöd och skydd utifrån sina behov.

Enligt uppgifter från Bostadsförmedlingen i Stockholm AB inkom 2095 ansökningar om förtur under 2016, varav sammanlagt 163 beviljades. I 135 fall beviljades förtur på grund av fysiska och psykiska funktionsnedsättningar respektive allvarlig sjukdom. I 25 fall beviljades förtur på grund av hotbild mot sökande. Förvaltningen kommer fortsatt att följa utvecklingen av antal beviljade förtursansökningar i kategorin hot.

Kartläggningen visar att de inrapporterade familjerna, utöver ekonomiskt bistånd och stöd runt arbetssökande, generellt inte har några omfattande stödinsatser från socialtjänsten. En mycket liten del (14 %) av de kartlagda familjerna har inkomst av arbete. Den visar även att majoriteten (69 %) av familjerna har någon förälder som är född utanför ett EU-land.

Det är mot bakgrund av detta positivt att antalet familjer som fått en lägenhet via SHIS har ökat sedan föregående kartläggning. En lägenhet via SHIS ger en möjlighet till en mer stabil tillvaro i avvaktan ett eget kontrakt på den ordinarie bostadsmarknaden. Under boendetiden, som med förlängning kan uppgå till maximalt sju år, har familjerna möjlighet att samla kötid i Stockholms stads bostadsförmedling.

Förvaltningen genomför för närvarande en översyn av riktlinjer för handläggning av försöks- och träningslägenheter. Enligt gällande riktlinjer är målgruppen personer över 20 år med missbruks-, psykiska eller allvarliga sociala problem som behöver stöd från socialtjänsten för att få, klara och behålla ett eget boende. En utgångspunkt för översynen är att förtydliga att faktiskt individuellt stödbehov, snarare än stödbehovets orsak, bör vara avgörande vid bedömning av om en individ kan beviljas insatsen.

Försöks- och träningslägenhet är en insats som enligt gällande riktlinjer kan beviljas hushåll med minderåriga barn, om någon vuxen i hushållet har stödbehov som inte kan tillgodoses på annat sätt. Förvaltningen kommer i samband med översyn av riktlinjerna att förtydliga detta, samt att i samarbete med Bostadsförmedlingen i Stockholm AB och bostadsbolagen verka för att få fram större lägenheter i syfte att möta målgruppens behov.

Förvaltningen arbetar utifrån *Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2014-2019* med genomförandeplan vilka innehåller mål, delmål och aktiviteter för barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden. Under 2017 kommer förvaltningen att ta fram en särskild handlingsplan för målgruppen.